

SAKSFRAMLEGG

<i>Saksnr</i>	<i>Utvalg</i>	<i>Møtedato</i>
	Formannskapet - Bjugn kommune	
	Kommunestyret - Bjugn kommune	

Saksbehandler: Tor Langvold

Saldering I - budsjett 2011

Sakens bakgrunn og innhold:

Regnskapsresultatet for 2010 viser 1,7 mill kroner i underskudd, og budsjett 2011 er for ekspansivt. Aktiviteten må derfor reduseres på noen områder samtidig som aktiviteten må styrkes på enkelte andre områder.

Media har lenge hatt et sterkt fokus på offentlige tjenester, og har i den senere tid avdekket eksempler på det som beskrives som sosial dumping, kanskje som en konsekvens av prosesser og organisering som ikke er uvanlig i offentlig sektor. En av årsakene til at uheldige forhold kan få leve sitt liv over relativt lang tid, er mangel på ressurser til ledelse inkl. utøvelse av internkontrollfunksjonen, men det kan også være mangel på arbeidskraft med lovpålagt kompetanse. Vi bruker nå et dansk vikarbyrå til å rekruttere legevikarer for to av våre leger som er ute i permisjon, fordi vi ikke fikk søkere til de utlyste vikariatene, og vi har brukt norsk vikarbyrå (ikke Adecco) for å få tak i svenske sykepleiere ved ferieavvikling fordi vi ikke greide å rekruttere på ordinær måte selv, og loven pålegger oss å ha sykepleiekompetanse på vakt hele døgnet på institusjon.

Så til en beskrivelse av de enkelte områdene:

Rådmannsfunksjonen inkl. næringskapitlet:

Vi har i dag ikke budsjettdekning for alle engasjementene vi deltar i. Vi har mer eller mindre trukket oss ut av Access Mid-Norway fordi selskapet er under omstrukturering og det foregår forhandlinger mellom deltakerne og Innovasjon Norge om en mulig framtid med en annen, mer spisset profil. Ellers ligger våre engasjementer inne uten at vi har full budsjettdekning når vedtatt ramme brytes ned på mikronivå. Kommunen selv trenger 700 000 kroner, Campus Fosen trenger 600 000 kroner og Lagunen trenger 715 000 kroner. Så er det en differanse på 200 000 kroner mellom vertskommunens beregning og vår vedr. drift av felles landbrukskontor. Dette må avklares fram mot sommeren. Felleskostnader/stabstøtte mangler 1,7 mill. kroner.

Barnehager og grunnskole:

Under KS konferansen på Oppdal primo februar, ble det redegjort for den faktiske underfinansieringen av barnehagereformen. På landsbasis dreier det seg om 2 mrd. kroner. Beløpet er KS, Regjeringen og Stortinget enig om riktigheten av og størrelsen på, men bevilgende myndighet har så langt ikke ønsket å øke bevilgningen til kommunene. For vår del utgjør 2 mrd kroner på landsbasis 2 mill kroner. Da begynner "barnehagetegningen" i Bjugn å stemme dersom vi hadde hatt 2 mill kroner mer i rammetilskudd. Nå må det spinkes og spares i forhold til fjorårets budsjett som var et "øremerket" budsjett for barnehagene.

Rådmannen registrerer at det har oppstått et politisk engasjement etter budsjettbehandlingen rundt driften av barnehagene våre, inkludert størrelsen på og beregningsgrunnlaget for tilskuddet til den private barnehagen i Ervika. I tillegg har det også oppstått et politisk engasjement rundt åpningstidene i våre kommunale barnehager. Årsaken er at budsjettet til barnehagene, slik rådmannen påpekte i budsjettdebatten, er for lavt satt. Og skal det trekkes penger ut av det kommunale barnehagebudsjettet for å overføres til den private barnehagen, kan det oppstå en forfordeling som ikke vil bli oppfattet som positiv, hverken av brukere av de kommunale barnehagene eller de ansatte.

Rådmannen gir derfor på bestilling fra ordfører en bred beskrivelse av barnehagedriften pr. dd.

Barnehagene:

Budsjett 2011 for barnehagesektoren er kr 1 236 687 lavere enn budsjettet for 2010, samtidig er det lønns- og prisvekst, nye utgifter (barn i ikke-kommunale barnehager) og flere barn med store hjelpebehov.

Bemanning:

I følge lov om Barnehager skal det være en pedagogisk leder per 14 - 18 barn når barna er over 3 år og 1 pedagogisk leder per 7 - 9 barn når barna er under 3 år. Hver barnehage skal ha en styrer. I tillegg skal bemanningen være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

Vi har en norm for bemanning i barnehagen med 1 årsverk for 6 ekvivalenter. 1 ekvivalent er 1 barn over 3 år eller 2 barn under 3 år.

Pr. dags dato er vår fordeling slik med ekvivalenter og årsverk:

Lyngrabben: 16,5 årsverk på avdeling + 1 årsverk styrer 100,4 ekvivalenter.

Solkysten: 14, 5 årsverk på avdeling + 1 årsverk styrer 89 ekvivalenter.

Vi har 8 barn med enkeltvedtak om behov for spesialpedagogisk hjelp etter opplæringsloven. 4 barn vil få enkeltvedtak i løpet av våren. Dette utløser i underkanten av 3 årsverk. I tillegg til enkeltvedtak etter opplæringsloven, har flere av barna i barnehagene behov for ekstra tilrettelegging og styrking utover det vi klarer med grunnbemanningen. Denne budsjettposten for 2011 er på ca 300.000. I overføringene fra staten for 2010, var øremerkede midler på 708.000.

Rundskrivet om tildeling, pålegger kommunen å yte det som er nødvendig av egne midler i tillegg til tilskuddet fra staten til disse barna.

Fleksibilitet:

Barnehageplassutdeling underveis i barnehageåret fører til ekstra kostnader for barnehagene uten økt inntekt og dermed noe som ikke kan tilbys så fremt det ikke er barn som slutter eller endrer sine plasser.

Nye og endrede plasser kan tilbys ved hovedopptaket med oppstart nytt barnehageår og ved nytt kalenderår.

Åpningstider:

De kommunale barnehagene har hatt åpningstid fra 07.30 til 16.30 med mulighet for inntil 1 time tidligere på morgenen.

I forbindelse med det stramme budsjettet for barnehagene, ble det i samarbeidsutvalget for barnehagene, i personalgruppene og med de tillitsvalgte enighet om å fjerne tilbudet om inntil 1 time tidligere på morgenen. Alternativet var at voksentettheten ville bli for dårlig resten av dagen. Dette ble det orientert om i hovedutvalget.

I vedtektene står det at åpningstiden i størst mulig grad skal tilpasses foreldrenes behov. Det er den enkelte barnehage i samråd med administrasjonen, som fastsetter åpningstiden.

Det ble foretatt en kartlegging blant foreldrene og fastsatt 9 timers åpningstid ut fra det. Dette skapte en del uro.

Foreldre har inntil nå meldt behov for tidligåpning senest 2 dager før. I forbindelse med endring av arbeidstid for personalet, er 2 dager for kort varsel. Endring av arbeidstider må gjøres minst 14 dager i forveien. Det vil si at skal barnehagene tilby utvidet åpningstid, så må alle behov være meldt minst 14 dager i forveien. Alternativet er at barnehagene må ha fast, utvidet åpningstid.

Det er 5 avdelinger som åpner tidligere for 1 - 3 barn. På Lyngrabben, som har 4 avdelinger på samme hus, kan det være fra 1 - 8 barn.

Skal vi åpne fast 1 time tidligere hver morgen uten at det går utover voksentettheten på ettermiddagen, vil det bety minst 6 ansatte 1 time hver dag 5 dager i uka. Dette er 30 timer per uke og koster **kr 400 000**. Denne kostnaden har vi i dag ikke budsjettdekning for, og det er bakgrunnen for forslaget om å redusere åpningstiden. Alternativet er å ta inn denne timen på slutten av barnehagedagen, dvs redusere voksentettheten mellom klokka 1530 og 1630.

Hvis kommunestyret vil ha tidligåpning i barnehagene våre som fast ordning, selv om det benyttes av få barn, så skal rådmannen og barnehagestyrer med glede gjennomføre det. Det er bare det at tiltaket koster penger og de pengene har vi ikke nå. Derfor blir tilbudet tatt bort fra 01.08.11. Da har foreldrene hatt rikelig tid til å ordne seg på annen måte uten at kommunen får en merkostnad på 400 000 kroner for et tilbud til noen få barn. Vi har heller ikke et tidligtilbud for skolebarn slik at foreldrene selv må ta noe ansvar for sine behov. Det blir i mange tilfelle for enkelt å si at vi har et behov og kommunen må løse det uansett hva det koster kommunen.

For kommunen må helhet telle mest.

Tilskudd til ikke-kommunale barnehager:

Ny finansiering av barnehagesektoren fører til at kommunen får rammetilskudd ut fra antall barn bosatt i kommunene per 01.07. hvert år. (jf § 11 i forskrift).

Bostedskommunen må betale drifts- og kapitalkostnader ut fra nasjonal sats for barn av foreldre som velger ikke-kommunale barnehager i en **annen kommune** enn bostedskommunen.

De nasjonale satsene er 97 800,- for barn over 3 år og 180 200 for barn under 3 år

Per i dag har vi 4 barn som går i Steinerbarnehagen i Ørland.

For disse barna må vi betale $4 \times 97\,800 = 367\,200$.

Denne kostnaden ligger **ikke** inne i budsjettet.

Bevilgningsendringer til ordinær drift i kommunal barnehage fører til etterjustering for den ikke-kommunale barnehagen (jf § 8 i forskrift).

I forbindelse med den årlige regnskapsavslutningen, skal det ved mer- eller mindreforbruk i den ordinære driften i de kommunale barnehagene sammenlignet med budsjettet fattes vedtak om etterjustering av tilskudd til ikke-kommunal barnehager. De kommunale barnehagenes budsjett består nå av grunnbemanning, noe vikar til sykefravær og noe til drift. Ved et så stramt budsjett som barnehagene har i 2011, vil det være vanskelig å holde budsjettet.

Hvis de kommunale barnehagene ikke holder budsjettet, vil det føre til at ikke-kommunale barnehager skal ha mer.

I budsjettbehandlingen ble det vedtatt 88% tilskudd - kr 4 531 195 - til den ikke-kommunale barnehagen.

Etter brev fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i forbindelse med klage på tilskuddet for 2010, må denne høynes til minst 95%. Dette utgjør kr 360 437 i favør privat barnehage forutsatt at våre barnehager greier å drifte etter budsjett.

Vedtak om tilskudd til Haugtussa på 95% av utgiftene til de kommunale og 95 % av kapitalkostnadene til de kommunale vil koste kr 4.891.632,-

I forhold til forskriften, kan kommunen velge om de kommunale barnehagenes kapitalkostnader eller de nasjonale satsene skal legges til grunn.

I forbindelse med fastsetting av de lokale retningslinjene for tildeling av tilskudd til ikke-kommunale barnehager, vedtok hovedutvalget at det skal være nasjonal sats.

95 % av nasjonal sats gir en merkostnad på 145.000,- i forhold til kommunal sats.

Ved 100% finansiering og nasjonal sats på kapital, vil vedtaket for Haugtussa bli på: 5.301.980,- Det vil si ytterligere kr 410.348 mer enn det opprinnelige vedtaket.

Rådmannen anbefaler meget sterkt ut fra vår økonomiske situasjon at våre satser for kapitalkostnader legges til grunn for overføring til den private barnehagen.

Merbehov:

Barn i barnehage i annen kommune - økning	kr 367 200
Økt tilskudd til privat barnehage - økning	kr 360 400
Utvidet åpningstid i 6 avdelinger - 12 mnd	kr 400 000
Ikke utvidet åpningstid fra 01.08.11 - reduksjon	kr 165 000
Samlet behov	kr 962 600

Grunnskolene:

Vallersund oppvekstsenter mangler 400 000 kroner for å drive de første 5 måneder i neste skoleår innenfor lovens rammer.

Fagerenget skole kan få en utfordring gjennom behovene til ressurskrevende brukere, men må styre etter budsjett. Det er tross alt ikke så mange som 50 elever ved skolen, og det er nå 5,5 årsverk og skolen har egen rektor.

Det er ikke her vi har stordriftsfordelen, for å si det diplomatisk. Ut fra den økonomiske situasjonen til kommunen, burde skolen **IKKE** ha vært restartet i fjor høst.

Rådmannen er noe usikker på hvor ressursnivået skal/bør ligge ved Botngård skole. Det er ny ledelse ved skolen som har et tydeligere perspektiv med utøvelsen av lederrollen.

Det som også preger driften av Botngård skole, er det store behovet for spesialundervisning, noe vi har i kommunen generelt akkurat nå. Enkeltvedtak har sin rot i nasjonale lovbestemmelser utøvd av PP-tjenestens faglige vurderinger. Autister, andre med fødselsskade, adferdsproblematikk, andre årsaker som gir hjemmel i lov til spesialundervisning - vi må bare håpe på at vi akkurat nå er inne i en kraftig bølge og ikke i en kraftig, langvarig trend.

Det vi vet er at det er en sammenheng mellom lav grunnressurs og stort behov for spesialundervisning.

Botngård skole ser ut til å trenge inntil 2 mill kroner mer enn dagens budsjett for å starte neste skoleår innenfor lovens rammer. Rådmannen ønsker seg minst av alt samme påbud fra fylkesmannen om å øke kapasiteten ved skolen som vi fikk i 2008 og 2009.

Rådmannen følger derfor situasjonen tett i dialog med konstituert rektor og oppvekstsjefen og kommer tilbake til situasjonen i neste salderingssak i junimøtet. Ordfører ber om en grundig analyse av ressursbruken i egen grunnskole til neste salderingssak. Dette er siste anledning til å justere skolebudsjettet før nytt skoleår settes i drift. For planleggingen av nytt skoleår, er det for sent, men rådmannen vil vente til revidert nasjonalbudsjett er lagt fram før vi går nærmere inn i tallene.

NAV:

Til å gjennomføre Kvalifiseringsprogrammet, mangler NAV ca. 600 000 kroner. Pengene var øremerket i 2010 og Staten har beregnet beløpet til 632 000 kroner i år som skal gi plass til 5-7 personer som skal få avklart arbeidsevne eller overføring til varig trygdeordning, men pengene kommer i ramma nå. NAV har et overskudd i 2010 på 556 000 kroner, som kunne ha vært brukt i salderingen, men pga strykningsregelen i regnskapsforskriftene når det er underskudd, er overskuddet i NAV strøket og må derfor tilleggsbevilges.

Udekket behov:

600 000 kroner

PRO:

Etter 2 måneders drift, peker tallene i retning av 4 mill kroner i underskudd, og det stemmer godt med årsresultatet fra 2010 sammenlignet med budsjett 2011. Det vil bli svært krevende for PRO-ledelsen å greie budsjettmålet uten at bemanningen reduseres. I forbindelse med budsjettarbeidet høsten 2009, ble det vurdert å legge ned helsestasjonen for eldre. Dette ble også drøftet i saldering I av budsjett for 2010. Det er nå naturlig å foreslå dette tiltaket iverksatt fra 01.07.11 i forbindelse med salderingen selv om det bare utgjør 50% stillingsandel. Medarbeider kan overføres og fylle vakanse annet sted i enheten.

Da rådmannen forberedte budsjett 2010, jobbet man grundig for å finne mulige områder å redusere kostnader i PRO. Dette arbeidet ble gjort i arbeidsgrupper sammensatt av ledere, tillitsvalgte og politikere, - altså i et trepartssamarbeid. Flere av disse forslagene ble tydeliggjort i saldering I - budsjett 2010. Rådmannen foreslo da å gradvis redusere sengeplasser ved sykehjemmet, for derigjennom å kunne redusere på bemanningen. I rådmannens innstilling til Saldering I - budsjett 2010, het det:

"Rådmannen gis fullmakt til å redusere antall plasser på sykeheimen innenfor rammen av det som kan kalles "naturlig avgang" med påfølgende reduksjon av antall årsverk"

Kommunestyret valgte å fjerne dette kulepunktet da saken ble behandlet 16. februar i fjor.

Med fokus på allikevel å skulle holde tildelt budsjett for 2010, valgte rådmannen å arbeide slik foreslått i innstillingen til kommunestyret i februar 2010. I løpet av 2010 greide enheten å redusere / stenge 8 rom i avdeling B/C. Det tok hele 2010 å gjennomføre denne reduksjonen. Ved inngangen til 2011 har man redusert bemanningen fra: 5/5/4 (dag/aften/natt) til: 4/4/3.

Når man reduserer kapasiteten ett sted i organisasjonen, øker presset et annet sted. Reduksjonen har ført til en uønsket opphopning i korttidsavdelingen vår. Ca 5 plasser der (avd A) er nå belagt av pasienter som med fordel burde hatt en langtids plass/ boform

med heldøgns bemanning. Når disse opptar korttidsplassene, sier det seg selv at det reduserer vår evne til å rendyrke korttidsavdelingen i en tydeligere retning av medisinsk behandling og rehabilitering.

I skrivende stund har ikke rådmannen noen gode, eller kreative forslag på hvilke tiltak PRO skal iverksette for å imøtekomme budsjettkrav for 2011. Man kan naturligvis arbeide for å lukke de gjenværende 5 rom i avdeling B, med en påfølgende reduksjon av bemanning. En slik personellbesparelse vil redusere enhetens kostnader med 1,5 mill. Det er høyst usikkert når man kan få gjennomført innsparingen, og rådmannen vil ikke anbefale en slik reduksjon. Det er to årsaker til det;

1. enheten har allerede gjennomført en stor reduksjon i de to siste årene
2. kapasiteten i enheten må stå i forhold til vedtatt strategi om både fokusområder, utbygging og lovpålagte tjenester

Da gjenstår det å opprettholde fokuset på å redusere sykefravær. Et arbeid som har pågått med stor styrke gjennom hele kvalitetskommuneprosjektet, men hvor resultatet lar vente på seg. En ide er å forlenge Kvalitetskommuneprosjektet ett år for å holde nærværstrykket oppe til neste sommer. Det er mange penger å spare på redusert sykefravær, og det dreier seg i stor grad om en holdningsendring blant ansatte. Arbeidet med høyt nærvær er en kontinuerlig prosess.

Store pleiebehov i dag kan være borte i morgen ved naturlig avgang. Slike endringer fanges opp etter at endringen har inntruffet. Det er umulig å budsjettere med slike endringer.

Drift av kommunale anlegg.

Vi har hatt større utgifter enn budsjettert så langt i år til vintervedlikehold. Hvordan slutten av året blir rent værmessig, vites ikke.

Renteutviklingen:

Statsministeren, sjefen i Norges Bank, lederen i Kredittilsynet gjør sitt ytterste for å snakke renta i været for å unngå en boligboble. Sjefen i Norges Bank er den eneste som kan gjøre noe med det, og det kommer han sikkert til å gjøre snart. Renta i dag er unormalt lav pga finanskrisen i 2009. Det eneste som teller mot en renteøkning nå, er den sterke krona og den svake euroen. Å heve renta nå uten at det samme skjer i Euro-sonen, kan føre til en utflagging av norske industriarbeidsplasser. Høy kronekurs er ofte en følge av høy oljepris. Uroen i Nord-Afrika bidrar til høy oljepris.

For Bjugn kommune med dagens gjeldsbyrde, vil et halvt prosentpoeng opp bety 1 900 000 kroner i merkostnader. Disse pengene ligger **ikke** inne i budsjettet nå, bare delvis i tilleggsbevillingsposten som er på 1.5 mill kroner. Ekstrakostnaden med rentestigning for kommunens "døtre" er ikke tatt med i denne beregningen.

Dette understreker behovet for å redusere omfanget av tjenesteproduksjonen, f.eks. ved å redusere åpningstiden i barnehagene, redusere strukturkostnader i skoledriften, påskynde omleggingen fra tung institusjonsdrift i PRO-tjenesten til å yte tjenestene i folks leiligheter og boliger til å redusere omfanget av kommunens kultursatsing. Dette krever tunge, politiske beslutninger med størst mulig flertall.

Revidert nasjonalbudsjett:

Vi er inne i et valgår. Økonomisk går det meget bra for Staten Norge. Statsministeren forteller at handlingsregelen skal legges til grunn for de offentlige utgiftene/statlige inntektene etter 46 mrd kroner i merforbruk i 2009 som en følge av finanskrisen.

På tross av dette, tror rådmannen at det kommer flere penger til kommunesektoren i mai. Det kom en ekstra milliard i november også - til PRO. Vi fikk en million og seksti tusen kroner. Disse pengene berget regnskapet for PRO i fjor.

Hovedutfordringen for kommunestyret, enten nå eller i juni, vil være å komme fram til tiltak for å redusere budsjettunderskuddet. Hvis ikke blir det et regnskapsmessig underskudd i størrelsen 5-10 mill kroner ved årets slutt, og det er ikke så lett å håndtere videre uten at kommunen mister selvråderetten gjennom å komme på ROBEK-lista. Ingen sør-trønderske kommuner er på den lista akkurat nå.

Vurdering:

Regnskapet for 2010 viser et underskudd på 1.6 mill kroner.

Budsjett 2011 er for ekspansivt.

Det må finnes tiltak allerede nå for å tilpasse produksjonen til ressursene.

Oppsummering:

Denne salderingen rommer ingen penger, men er en tekstlig framstilling av dagens situasjon. Den tallmessige salderingen kommer i junimøtet.

Kostnadene stiger mer enn inntektene. Antall årsverk må reduseres.

Tilleggsbevillingsposten dekker en rentestigning på 0,4 % for kommunens gjeldsbyrde.

Rådmannens innstilling:

1. Offentlig tilskudd til private barnehager settes til 95% av kommunale barnehager. Kommunens kapitalkostnader legges til grunn ved beregning av kapitalkostnadene til de private barnehagene og ikke de nasjonale satsene.
2. Det gjennomføres en tallmessig hovedsaldering av budsjettet etter avlegging av 1. tertialrapport og før sommerferien.
3. Helsestasjon for eldre legges ned fra 01.07.11 og medarbeider overføres til vakanser i andre stillinger.